

MEGALİ İDEA

Elif ARSLAN*

Kelime olarak "Büyük fikir (ülkü) anlamına gelen Megali İdea, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u alarak, Bizans İmparatorluğu'na son verdiği günden beri yürürlükte olan bir ülküdür. Bizans İmparatorluğu'nu bir Helen İmparatorluğu olarak kabul eden Yunan milliyetçileri, "Megali İdea" adını verdikleri büyük ülkeleri ile eskiden Bizans'a ait olan tüm toprakları yeniden elde ederek, "Konstantinopolis" diye adlandırdıkları İstanbul başkent olmak üzere, büyük Helen İmparatorluğunu yeniden kurmayı hayal etmektedirler. Bu ülkü çerçevesinde; önce Yunanistan'ın bağımsızlığı elde edilecek, ardından Ege adaları, Batı Anadolu, Karadeniz Bölgesi, Rodos, Girit, Bozcaada, Kıbrıs, Epir, Makedonya, Batı ve Doğu Trakya ele geçirilecek ve nihayet İstanbul, Helen İmparatorluğunun başkenti olacaktır.

Megali İdea ülküsünü besleyen, yayan esas örgütlü güç, Osmanlı Devleti içinde çok geniş imtiyazlar elde eden Ortodoks kilisesiydi. Kilisenin kuşatan kuşağa aktardığı bu ülkü ile yoğrulan Yunan aydınları, Osmanlı imparatorluğunu parçalamak isteyen İngiltere, Rusya ve Fransa tarafından verilen destekle, zaman içinde etkili bir hareket yaratmayı başarmışlardır. Örneğin, 1714 doğumlu Yunan şairi Kosmos O Etolios, bütün adaları dolaşarak en etkili Megali İdea'cı örgüt olan Filiki Eterya'dan 100 yıl önce megali idea fikirlerini yaymış ve geniş destek bulmuştu.¹

Bu ülkü doğrultusunda en fazla çalışan ve ilk Megali İdea haritasını yayımlayan kişi Yunan tarihinin ünlü şairi ve ulusal kahramanı Riga Ferreros'tur (1757-1798). Ferreros, 1791 yılında Bükreş'te bulunduğu sırada ilk haritayı çizmiş ve daha sonra 1796 yılında bu haritayı Viyana'da bastırarak Yunanca konuşulan tüm topraklarda dağıttırıştır.

* Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bölümü İkinci Sınıf Öğrencisi

¹ <http://www.tarihbilinci.com/forum/kibris-dosyasi-264/megali-idea-nedir-4052/>

Yunan milliyetçilerinin Megali İdea ülküsü ile bu fikri destekleyen İngiltere, Rusya ve Fransa'nın Balkanlar, Ege, Akdeniz ve Anadolu'daki yayılma hedefi çakışıyordu. Bu nedenle Megali İdea'yı desteklemek, kendi yayılmacı emelleri açısından çıkarlarına geliyordu. Bu destek hem imparatorluğu yıpratıyor, hem de Osmanlı Devleti üzerinde bir baskı oluşturuyordu. Bundan da öte, kendi denetimlerinde olacak yayılmacı bir Yunanistan'ı kendi sömürgeci emelleri için kullanabileceklerdi. Megali İdea hedeflerini gerçekleştirmek için 1814 yılına kadar Avrupa'nın çeşitli kentlerinde değişik örgütler kurulmuştur. Bunlardan en etkili olanı, 1814 yılında Rus Çarı I. Aleksandr'ın yaveri Aleksandr İpsilanti tarafından kurulan Filiki Eterya'dır. Odessa'da kurulan Filiki Eterya'nın ilk hedefi, Yunanistan'ın bağımsızlığını elde etmek ve daha sonra Megali İdea haritası içindeki hedeflere yayılmaktı. Megali İdea'nın hedeflerini daha iyi görebilmek için Filimi Eterya'nın programına kısaca bakmakta yarar vardır. Filiki Eterya'nın programlarında şu hedefler belirtilmektedir;

- Yunan ulusuna bağımsız bir ülke sağlamak
- Batı Trakya ve Selanik'in ilhakı
- Ege adalarının ilhakı
- Oniki ada ve Girit'in ilhakı
- Batı Anadolu'nun ilhakı
- Kıbrıs'ın ilhakı
- Pontus Rum devletinin yeniden kurulması

İstanbul'un ele geçirilmesi ve Bizans İmparatorluğu'nun yeniden diriltilmesidir.

Bu liste içinde Epir ve Makedonya görülmemektedir. Daha sonra bu iki bölgenin de hedefler içinde olduğu açılacaktır. 1894 yılında kurulan Etnik-i Eterya'nın Türklere bakışını ve Megali İdea konusundaki tutumunu ortaya koyan bildiri dikkat çekicidir. Bildiride özetle şunlar vurgulanmaktadır.

- Ezeli ve ebedi düşmanımız Türklerdir.
- Megali İdea'yı gerçekleştirmek için savaş esastır.
- Mukadder olan vaktin gelmesinden sonra, ezeli ve ebedi düşmanımız Türklere taarruz edilecektir.
- Tanrının yardımı ile Megali İdea kesin olarak gerçekleşecektir.

Bu yayılmacı fikirlerin sadece gizli örgütlerde benimsenmediğinin kanıtı; Yunan meclisinde yapılan konuşmalar ve Yunan hükümetlerinin açıklamalarıdır. ²

² <http://www.baktabul.net/turk-dunyasi-ve-kulturu/134543-megalo-idea-nedir-megalo-idea-hakkinda.html>